

Halt! Krisenzeit!

Gondolatok a koronavírus-járványhoz kapcsolódó németországi kulturális támogatásokról

SÍPOS LÁSZLÓ

A Vuhanból kiinduló koronavírus elterjedése következtében az utóbbi egy hónapban merőben új típusú életvitelre vagyunk kénytelenek berendezkedni.

Bár a statisztikák adatai alapján a Covid-19 nem tartozik a legpusztítóbb járványok közé, rendkívül gyors ütemű terjedése rövid távon az egészségügyi ellátás megroppanásához, később erőteljes gazdasági visszaeséshez vezet. A tömeges fertőzést elkerülendő a múzeumok, a színházak és a mozik működése világszerte szünetel, ennek következtében az idegenforgalom és

a vendéglátóipar mellett a kulturális szektor is igen nehéz helyzetben találta magát. Akinek szerencséje van, otthonról dolgozhat, mint például Banksy, aki saját Instagram-oldala alapján mostanában a fürdőszobája falára festi megszokott patkányalakjait.¹

Azonban az alkotóművészek (és a kulturális élet más szereplői) nagyobb részének megélhetése a járvány következtében veszélybe került, s nem csak a világ gazdagabb feléhez tartozó Németországban.

Angela Merkel március 18-án tartott beszédében a helyzet komolyságára hívta fel a figyelmet, és a koronavírus-járványt a legnagyobb kihívásnak nevezte, mellyel országának a II. világháború óta meg kell birkóznia.² Egy hónap elteltével a 83 millió lakosú Németországban több mint 200 ezer fertőzöttet regisztráltak, melyre azonban kevesebb mint ötezer haláleset jutott. Az adat az egészségügyi ellátás magas szintjét és a válságkezelés szervezettségét mutatja, mely a közigazgatás több területén is megfigyelhető.

Németország alaptörvénye szerint a művészet és a kultúra népszerűsítése elsősorban a szövetségi államok és az önkormányzatok feladata. A kormány elsősorban a nemzeti jelentőségű kulturális intézmények és projektek fenntartásáért felelős, és az ezekre fordított összes kiadás mintegy 14 százalékát fedezi (kb. 1,3 milliárd euróval).³

Berlin, Reichstag, nyugati panoráma

Monika Gütters kulturális miniszter március 23-án jelentette be a kulturális és kreatív területen, valamint a médiában dolgozók részére szóló 50 milliárd eurós azonnali segélycsomag elfogadását.⁴ A jelenlegi infláció mellett ez az összeg kb. 17,65 billió forint, másfélszer annyi, mint például a Christie's aukciósházat is birtokló, milliárdos Pinault család magánvagyon. Gütters azt sem tartja kizártnak, hogy a jelenlegi költségvetés mellett sürgősségi segélyként további forrásokat is biztosítsanak a közeljövőben felmerülő terhek csökkentése érdekében. Helyzetértékelése szerint a kulturális és kreatív szektorban tevékenykedők komoly aggodalomra okot adó egzisztenciális problémákkal szembesülnek: rájuk nézve a járvány katasztrofális következményekkel járhat, különösen a kisebb kulturális intézmények találták magukat egyik napról a másikra a pénzügyi összeomlás küszöbén, nem is beszélve a független művészekről – az ő esetükben gyakran a fennmaradás a tét. A válságos helyzetben a szövetségi kormány mindent megtesz a művészek és

kulturális intézmények támogatásáért, és jövőjük biztosítása érdekében további finanszírozásokkal is hozzájárul működésükhöz. A már jóváhagyott támogatási alapok és intézkedések mellett „biztonsági háló” nyújt védelmet a vészhelyzetben azoknak, akik a koronajárvány következtében veszítik el jövedelmüket – fogalmazott a német kulturális miniszter még március közepén.

A rendelkezésre álló források felhasználására a német kormány az ország kulturális életének és infrastruktúrájának megőrzését szorgalmazó beruházásként tekint. Mint mondják, „ami egyszer elvész, azt csak lassan és költségesebb eszközökkel lehet újjáépíteni”,⁵ ezért a kulturális és kreatív szféra intézményeinek és helyszíneinek fenntartása, illetve az említett keretek között tevékenykedők megélhetésének biztosítása az elkövetkező hetekben és hónapokban a legkiemelkedőbb kultúrpolitikai prioritások között kell, hogy helyet kapjon – áll a kormány közleményében. A pénzügyi gyorssegély a kérelmezők munkaerőpiaci fennmaradásának biztosítását és az akut

ARNOLD BÖCKLIN: *A holtak szigete*, 1883, olaj, fa, 80×150 cm

Staatliche Museen zu Berlin, Nationalgalerie, © Staatliche Museen zu Berlin, Nationalgalerie / Andres Kilger

likviditási hiány ellensúlyozását szolgálja. A támogatások felhasználhatók az olyan folyamatos működési költségek, mint például bérleti díjak (lakhatás, műteremfenntartás), az üzlethelyiségek bérléséhez nyújtott kölcsönök, lízingdíjak stb. fedezésére is. Az egyéni vállalkozók és a legfeljebb öt alkalmazottat foglalkoztató kisvállalkozások három hónapra kilencezer euró egyszeri juttatást kapnak, öt és tíz alkalmazott között pedig ez az összeg 15 ezer euróra emelkedik. Az ennél több munkavállalót foglalkoztató cégek szövetségi államonként eltérő támogatásokban részesülnek.

A válság kezelésében a Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW)⁶ a kulturális és kreatív iparágak szabadúszóit likviditási támogatásokkal segíti, melyekre a számlavezető bankoknál lehet pályázni. A bank nagyobb cégek esetében 80, a kis- és középvállalkozásoknál 90 százalékos kockázatátvállalást garantál. A KfW hamarosan gyorsítélet-folyósítást is indít középvállalkozások számára. A több mint tíz alkalmazottat foglalkoztató vállalatok (kulturális és kreatív iparágakban is) működési költségekre és beruházásokra egyaránt felvehetnek hitelt. Az intézkedés különlegessége az úgynevezett „szövetségi garancia” által nyújtott száz százalékos védelem és a számlavezető bank eltekintése a kockázatértékeléstől. Az ötvennél kevesebb alkalmazottat foglalkoztató vállalatok 500 ezer, az annál több dolgozóval rendelkezők pedig 800 ezer euróig terjedő összeget kaphatnak.

A Bundesministerium für Wirtschaft und Energie (BMWi)⁷ 2020 végéig önrész nélküli konzultációs finanszírozást tesz

elérhetővé a járvány hatása által érintett szabadúszó művészek, illetve kis- és középvállalkozások számára maximum négyezer euróig. A minisztérium célja, hogy a vállalatok külső segítség igénybevételével speciális szakmai ismeretekre tegyenek szert, melyek a válság gazdasági következményeinek eredményesebb kezelését segítik elő.

A válság hatására a munkanélküli juttatások feltételei is leegyszerűsödtek. Az a kulturális téren dolgozó, médiában tevékeny vagy egyéb szellemi foglalkozást végző szakember, aki a jelenlegi helyzetben nem rendelkezik jövedelemmel, és 2020. március 1. és június 30. között segélyre vonatkozó kérelmet nyújt be, hat hónapon keresztül részesülhet munkanélküli ellátásban, lejárt kérelme pedig meghosszabbításra kerül, de emellett lakhatási támogatást is igénybe vehet.

A Künstlersozialkasse⁸ intézménye révén a járvány miatt lemondott rendezvények, jegyár-visszatérítések stb. miatt károsult, de biztosítással rendelkező művészeknek és publicistáknak lehetőségük van a megváltozott jövedelmükre vonatkozó prognózisuk bejelentésére, hogy fizetendő járulékaikat a „Sozialkasse” a megváltozott körülményekhez igazíthassa, de komolyabb pénzügyi nehézségek esetén egyedi támogatás kidolgozására is lehetőség van. A filmiparban dolgozók a finanszírozott projektek halasztásával és megszakításával járó többletköltségek felvállalására, valamint a határidők rugalmasabb kezelésére kaptak ígéretet.

A német állam a médiát úgynevezett „kritikus infrastruktúraként” ismerte el, mert fontosnak tartja a lakosság számára elérhető, cenzúrázatlan információszolgáltatás biztosítását. A sajtóorgánumok működéséhez nélkülözhetetlen személyzet zavartalan munkavégzését különféle juttatásokkal segítik elő (például biztosítják gyermekeik megőrzését).⁹

A Kulturstiftung des Bundes¹⁰ feladata többek között a kulturális rendezvények közötti projektfinanszírozás akadálymentes átcsoportosítása. Ha

JAMES ENSOR: *A festő csontváza*, 1896, olaj, fa, 37,3×45,3 cm, Koninklijk Museum voor Schone Kunsten, Antwerpen, © Royal Museum of Fine Arts Antwerp

például egy esemény a korábban tervezett időpontban nem került megrendezésre, a megvalósítására kiutalt támogatást nem kell visszafizetni, hanem lehetőség van új, működő projektekben való felhasználására is. A Fonds Soziokultur¹¹ *Inter-Aktion* néven speciális támogatási programot indított el. A 250 ezer eurós program olyan nonprofit szervezeteknek szól, melyek a személyes találkozást nélkülöző interakció lehetőségeit kutatják. A Fonds Darstellende Künste¹² az alapítvány által korábban finanszírozott produkciókban részt vevő, jövedelmüket veszített szabadúszó művészek támogatását tette lehetővé április eleji online jelentkezési határidővel.

Németország európai szinten is számos, a járvány negatív következményeit elhárító intézkedésben vesz részt. Az EIF (European Investment Fund),¹³ a COSME (Europe's programme for small and medium-sized enterprises)¹⁴ vagy a CRII (Corona Response Investment Initiative)¹⁵ működése is a kulturális és kreatív szektor szubvencióját segíti elő.

A fentiek alapján úgy tűnik, a német kormány rájött, hogy egy komolyabb válság esetén a kulturális szféra szereplői a társadalom

financiális szempontból egyik legkiszolgáltatottabb rétegéhez tartoznak, ezért gazdasági válsághelyzet esetén szükségük van munkafeltételeik fenntartására, és nagyobb mértékű anyagi támogatásukra is. Ha erre nem került volna sor, az valószínűleg beláthatatlan következményekhez vezetett volna, melynek lehetőségét Németország – kultúrállamként – nem engedheti meg.

Jegyzetek

- https://www.instagram.com/banksy/?utm_source=ig_embed
- <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/angela-merkel-sieht-corona-krise-als-groesste-herausforderung-seit-dem-zweiten-weltkrieg-a-bd56dc3f-2436-4a03-b2cf-5e44e06ffb49> Utolsó megtekintés: 2020. április 21.
- <https://www.bundesregierung.de/breg-de/bundesregierung/staatsministerin-fuer-kultur-und-medien/kultur/kunst-kulturfoerderung/kultur-hauptstadt-region/kultur-in-berlin/bund-foerdert-hauptstadt-kultur-317076> Utolsó megtekintés: 2020. április 21.
- <https://www.bundesregierung.de/breg-de/aktuelles/bundesregierung-beschliesst-soforthilfe-gruetters-rettungsschirm-fuer-den-kulturbereich--1733612> Utolsó megtekintés: 2020. április 21.
- <https://www.bundesregierung.de/breg-de/themen/coronavirus/hilfen-fuer-kuenstler-und-kreative-1732438> Utolsó megtekintés: 2020. április 21.
- Újjáépítési Hitelbank
- Szövetségi Gazdasági és Energiaügyi Minisztérium
- Művészek Szociális Pénztára
- <https://www.stmas.bayern.de/coronavirus-info/faq-coronavirus-betreuung.php> Utolsó megtekintés: 2020. április 21.
- Szövetségi Kulturális Alapítvány
- Szociokulturális Alap
- Ábrázoló művészeti Alap
- Európai Befektetési Alap
- Európa kis- és közepes vállalkozásokat támogató programja
- Válasz a Koronára Befektetési Kezdeményezés

Sorozatunkban különböző európai országoknak a kulturális szférát érintő válságkezelési stratégiáit elemezzük. Következő számainkban Nagy-Britannia és Olaszország intézkedéseiről számolunk be.